

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ.

Цјена

За ЦРНУ ГОРУ на годину 4
фор., на по године 2 фор.За АУСТРО-УГАРСКУ БОС-
НУ и ХЕРЦЕГОВИНУ на год.
6 фор., на по год. 3 фор.За све остале земље годишње
20 фран. у злату, на по године
10 фран., у злату.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Претплата на ње се почтанском
установом непосредно админи-
страцији „Гласа Црногорца“ на
Цетиње, а коме је наручице, г.
Петру Гажаковићу, к. и. аген-
ту у Котор. Донеси се њако
уредилитву. Ручице се не вра-
ћају.За огласе на ња се: за сваку
ријеч или за број од пет цео-
ра по 2 новчића за први пут, а
за сваки даљи пут по 1 новчић.

СЛУЖБЕНИ ДИО

Ево доносимо званичне ноте, ко-
јима се постигао споразум између
књажевске владе и Ватикана у пи-
тању, које је потакло бреше Св. Сто-
лице о Светојеронимском Заводу у
Риму, за сад без икаквог коментара;
а у идућем броју донјемо одлу-
ку Њ. Св. Папе односно Српскога
Примаса, са другим објашњењима,
која се односе на оба питања.

М 68664.

DALLE STANZE DEL VATICANO

7 marzo 1902.

Il sottoscritto Cardinale Segretario
di Stato di Sua Santità ha l'onore di
partecipare alla Eccellenza Vostra che
il Santo Padre, volendo togliere ogni
sagione di dubbio e difficoltà riguar-
do alle Lettere Apostoliche *Slavorum
Gentem* del 1° Agosto dell'anno de-
corso relative al Collegio Geronimiano,
e porgere in pari tempo un argomento
di benevola deferenza a S. A. R. il
Principe del Montenegro ed al Princi-
pesco Governo, lo ha autorizzato a fare
le seguenti dichiarazioni:

1-о Il Collegio di S. Girolamo
porterà da qui innanzi il nome di
Collegium Hieronymianum Illyricorum,
sotto la quale denominazione vengono
compresi i Cattolici slavi del mezzodi
di tutte le diocesi, delle quali è fatta
menzione nelle prelate Lettere Apo-
stoliche;

II All' Arcivescovo di Antivari
sono riconosciuti con perfetta uguaglian-
za tutti i diritti e benefici di cui, a
tenore degli Statuti, godono gli altri
Vescovi delle diocesi summentovate;

III In conseguenza di tale ugua-
glianza l' Arcivescovo di Antivari con-
correrà insieme coi medesimi Prelati nella
proposta di un membro del Consiglio di
Amministrazione del Collegio da farsi
al Cardinale Protettore;

IV Lo stesso Arcivescovo ha il
diritto di ordinare agli Alunni della
diocesi di Antivari lo studio della lingua
serba in caratteri cirilliani.

Nel comunicare quanto precede alla
E. V. lo scrivente Cardinale profitta di
questo nuovo incontro per confermarLe
i sensi della sua più distinta considera-
zione.

M. Card. Rampolla.

Sua Eccellenza
Signor Conte Voinovitch
Ministro del Montenegro presso la
Santa Sede.

Аугментни превод.

Број 68664

ИЗ ВАТИКАНСКИХ ОДАЈА

7 марта 1902.

Потписаноме Кардиналу држав-
номе Секретару Његове Светости
част је саопштити Вашој Ексселен-
цији, да га је Свети Отац, желећи
уклонити сваки узрок двомислен-
ости и тешкоће у Апостолским пи-
сима „*Slavorum gentem*“ од 1. авгу-
ства прошле године односно Јеро-
нимског Завода; желећи у исто доба
дати доказа своје благонаклоне поште

према Његовом Кр. Височанству
Књазу Црногорском и Књажевској
Влади, опуномоћио дати следеће
декларације:

I Завод Светога Јеронима од-
сад ће се у будуће звати „*Colligium
Hieronymianum Illyricorum*“ под којим
се називом разумијевају католички
јужни Славени дијецеза помонутјех
у реченим Апостолским писмима;

II Надбискупу Барскоме при-
знају се, на основи потпуне једна-
кости, сва права и све користи, које
остали бискупи реченијех дијецеза
уживају према наређењима односних
статута;

III Услед те једнакости Над-
бискуп Барски имаће право предло-
жити заједно са истим бискупима
Кардиналу протектору једнога члана
у Управно вјеће реченог завода;

IV Истом Надбискупу припа-
да право наредити питомцима Барске
Надбискупије учење српскога језика
ћирилским писменима.

Саопштавајући горе речено Ва-
шој Ексселенцији, потписани Карди-
нал користи се овом приликом, да
Вас увјери о своме најодличнијем
поштовању.

M. Card. Rampolla

Њ. Е.

Господину Графу Војновићу
Црногорском Министру
код Свете Столице

Рим.

Roma, 7. marzo 1902.

Il sottoscritto Inviato Straordinario
di Sua Altezza Reale il *Principe del
Montenegro*, ha avuto l'onore di ri-
cevere da Vostra Eminenza la nota del
7 corr. mese nella quale, per definire le
trattative seguite fra la Eminenza Vo-
stra ed il sottoscritto intorno alle Lettere
Apostoliche „*Slavorum Gentem*“ del
1-о Agosto dell'anno scorso relative
al Collegio di S. Girolamo, Vostra
Eminenza si compiacque di dichiarare
al sottoscritto che, volendo togliere ogni
sagione di dubbio e difficoltà riguardo
alle Lettere Apostoliche suaccennate e
porgere in pari tempo un argomento
di benevola deferenza a S. A. R. il
Principe del Montenegro ed al Princi-
pesco Governo, Sua Santità il Sommo
Pontifice lo aveva autorizzato a fare le
seguenti dichiarazioni:

I. Il Collegio di S. Girolamo por-
terà da qui innanzi il nome di „*Col-
legium Hieronymianum Illyricorum*“
sotto la quale denominazione vengono
compresi i Cattolici Slavi del mezzodi
di tutte le diocesi, delle quali è fatta
menzione nelle prelate Lettere Apo-
stoliche;

2-о All' Arcivescovo di Antivari
sono riconosciuti con perfetta uguaglian-
za tutti i diritti e benefici di cui,
a tenore degli statuti, godono gli altri
Vescovi delle diocesi summentovate;

3-о In conseguenza di tale ugua-
glianza l' Arcivescovo di Antivari con-
correrà insieme coi medesimi Prelati
nella proposta di un membro del Consi-
glio di Amministrazione del Collegio da
farsi al Cardinale Protettore;

4-о Lo stesso Arcivescovo ha il
diritto di ordinare agli Alunni delle
diocesi di Antivari lo studio della lin-
gua serba in caratteri cirilliani.

Il sottoscritto in forza dei poteri
speciali a lui ed a monsignor Arcives-
covo di Antivari, Primate di Serbia,
conferiti quali negoziatori per il Governo
di S. A. R. il *Principe del Montenegro*
per accettare integralmente la riferita
nota, afirmando la riconoscenza dell'
Augusto Principe e del suo Governo
per la paterna sollecitudine del *Santo
Padre* verso il Montenegro che in so-
lenne circostanza degnavasi onorare
del titolo di „*eletta porzione della Ser-
bica gente*“ accetta a nome pure del
suo coinvato M-gr Arcivescovo di An-
tivari la detta nota in tutte le sue di-
spozizioni, restando per tal modo esau-
rite le domande fatte dal Governo di
S. A. R. il *Principe*.

Nel comunicare quanto precede, il
sottoscritto profitta della nuova occa-
sione per confermare a Vostra Emi-
nenza i sensi della sua più alta consi-
derazione.

firmato: L. Conte de Voinovich.

A Sua Eminenza

Il cardinale M. Rampolla del Tindaro
segretario di Stato di Sua Santità

in Vaticano.

Рим, 7. марта 1902.

Потписани Иванредни и Опу-
номоћени посланик Њ. Кр. Височан-
ства Књаза Црногорског има част
потврдити Вашој Еминенцији пријем
ноте 7. т. м. у којој је Ваша Еми-
ненција, при закључку преговора,
које је потписани имао част водити
са Вашом Еминенцијом односно Апо-
столских писма „*Slavorum gentem*“
од 1. августа пр. године о Светом
Јеронимском Заводу, извољела саоп-
штити потписатоме да је Свети
Отац, желећи уклонити сваки узрок
двомислености и тешкоће у горе
реченим Апостолским писмима; же-
лећи у исто доба дати доказа своје
благонаклоне поште према Његовом
Кр. Височанству Књазу Црногорском
и Књажевској Влади, опуномоћио
Вашу Еминенцију дати следеће де-
кларације:

I Завод Светога Јеронима од-
сад ће се у будуће звати: „*Colle-
gium Hieronymianum Illyricorum*“ под
којим се називом разумијевају като-
лички јужни Славени дијецеза поме-
нутјех у реченим Апостолским пи-
сима;

II Надбискупу Барскоме при-
знају се, на основи потпуне једна-
кости сва права и све користи, које
остали бискупи реченијех дијецеза
уживају према наређењима односних
статута;

III Услед те једнакости Над-
бискуп Барски имаће право предло-
жити заједно са истим бискупима
кардиналу протектору једнога члана
у управно вјеће реченог завода;

IV Истом надбискупу припада
право наредити питомцима барске
надбискупије учење српскога језика
ћириловским писменима.

Потписани по сили пуномо-
ћња њему и његовоме садругу
Господину Арцибискупу Барскоме,
Примасу Србије, датог да прегова-
рају са Владом Његовог Кр. Висо-
чанства Књаза Црногорског за при-

станак на горепоменуту ноту, бла-
годарећи у име Узвишенога Владо-
оца и Његове Владе на очинском
старању Његове Светости према
Црној Гори коју је у свечаном часу
одликовао часном титулом: „Изра-
ног дијела српског племена“, прима
у име такође свога садруга Госпо-
дина Барскога Надбискупа речену
ноту у свима њеним дјеловима из-
јављујући да су тим испрљени
захтјеви Владе Његовог Кр. Висо-
чанства Књаза.

Саопштавајући горе речено Ва-
шој Еминенцији потписани се кори-
сти овом приликом, да увјери Вашу
Еминенцију о своме најодличнијем
поштовању.

L. Граф Војновић

Његовој Еминенцији

Господину Кардиналу М. Рамполи
дел Тиндаро
Државном Секретару Његове Светости
у Ватикан.

НЕСЛУЖБЕНИ ДИО.

ДВОРСКЕ И ДИПЛОМАТСКЕ ВИЈЕСТИ.

— Њ. В. Књаз Мирко, праћен
г. Мишом Поповићем, адјутантом
Њ. Краља. В. Господара, повратио
се из Нице преко Рима у недјељу
вечер. Чланови Читавнице и „Гор-
ског Вијенца“ у поворци кола одили
су у сусрет Његовом Височанству
до на граицу, па су допритали мла-
дога Књаза и престојници цијевајући,
а грађанство га је поадрљавало Ка-
тунском улицом одушевљеним кли-
цањем: „Живео!“ То се клицање
поновило пред Његовијем Дворцем,
гдје су га дочекали великодостој-
ници и више чиновничтво, од којих
је примао честитања срећне вјеридбе,
и свима љубазно захваљивао. Кад
се сакупио народ испред Дворца
настало је ново бурно клицање, и
Његово Височанство навазило је три
дуга на балком захваљујући народу.
Послије кратког одмора Његово Ви-
сочанство продужило је пут на Ријеку
код Узвишених Својих Родитеља.

— Г. др. Лујо граф Војновић
предао је на Риједи Њ. Краља. В.
Господару својеручно писмо Његове
Светости Папе Лава XIII, којим од-
говара на својеручно писмо Његовог
Краљевског Височанства поводом
Свога јубилеја и повољно ријешеног
питања у ствари Светојеронимског
завода

— Њ. Краљ. В. Господар позво-
лио је одликовати Његову Еминенцу
Кардинала Рамполу, државног секре-
тара Њ. Св. Папе, и Њ. Е. г. А.
Низара, посланика Републике фран-
цуске код Св. Столице првим степе-
ном Даниловог рода.

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД.

Цетиње, 14 марта

Кад је био објављен ту скоро англо-јапонски уговор односно заштите цјелокупности Кина и Кореје, органи тројнога савеза кликовали су од радости, сматрајући тај уговор склопљен против Русије, док је петроградска штампа остала сасвим равнодушна, а дијелом је тај уговор и са задовољством примила Ту мирноћу Русије с те стране потврђује и изјава савезничких влада Русије и Француске, саопштена преко директних посланика министрима иностраних дјела свију велесила, које су потписале пекински протокол прошле године, као што нас је у прошлом броју „Кор. Биро“ извјестило. Та изјава гласи: „Савезничке владе Француске и Русије, примивши саопштење англо-јапонског уговора, потписаног 31 јануара 1902, у цијељи обебајења status quo и опћег мира на Далеком Истоку и удржања независности Кина и Кореје, које имају остати отворене трговини и индустрији свију народа, — остале су потпуно задовољне, находећи у њему потврду осењалних начела, која су оне исте више пута изјавиле, да састављају основ њихове политике. Двије владе држе да је поштовање ових начела у исто доба гаранција њихових особитих интереса на Далеком Истоку. Инак су принуђене да уму у обзир случај, да једна друга држава или нове смутње у Китају доведу у опасност цјелокупност и слободни развој ове силе, и тако изложе опасности њихове интересе Двије владе се резервирају да евентуално потраже средства, да их заштите“.

Донашајући ову изјаву, „Правителствени Вјесник“ и „Журнал де С. Петербург“ доноси и званично саопштење, у ком се вели: „Начела, која руководе руску политику од почетка смутња у Китају, остала су и остају непромјенива. Русија остаје постојава за независност и цјелокупност Кореје. Русија жели удржање status quo и опћу мир на Далеком Истоку. Сроством саграђене велике сибирске жељезнице са огранком у Манџурију на луку, која се не слеђује, Русија отвара пут трговини и индустрији читавог свијета у оним странама. Зар би било у њеном интересу да томе сада ствара препреке? Намјера изражена Инглеском и Јапоном да допринесу постигнућу истих цијељи, којима је вазда тежила влада руска не може изазвати ного симпатије

Русије у прекош коментима надахнутих изјављеним политичким круговима, и изјављеним по разних иностраним листовима, који су хтјели преставити сасвим другачије равнодушно држање царске владе према англо-јапонском уговору, који у њеним очима, ништа не мијења у опћем положају на Далеком Истоку“.

По овоме аваничоме тумачењу, дакле, цијељ је ове изјаве савезничких влада, да прекине оно писање навјесних јевропских листова, као да англо-јапонски уговор пријети Русији; што је у осталом јасно из саме изјаве, по којој чак изгледа, као да се Русија и Француска придружују томе уговору, пошто га просто парафразира.

Наравно листови, којијема то није мило и којијема је од потребе материјала, да испуњају своје ступце, тумаче другачије ову изјаву француску, али инглеска штампа, особит овладина сасвим ју је мирно предусрела и прихватила. На прилику „Тајмс“ вели, да је та изјава доказ велике услуге, што је англо-јапонски уговор учинио удржању мира. У чему се сви слажу, то је да је ова изјава доказ не само учвршћавања руско француског савеза, него и његовог развијања на Далеком Истоку, јер изгледа, да се до сада ограничавао на саму Јевропу.

На сваки начин у идућем броју боље ћо нам разјаснити ову манифестацију савезничких влада петроградски листови.

Књижевност, умјетност и просвјета.

(Учитељско Удружење Црмничке нахије) Трећу своју сједницу држало је ово Удружење у Сотониће. 17 фебруара 1902 године.

Овђе је друштво држало парастос покојном Јовану П. Вукосавићу бившем учитељу, који је у најљепшем цвијету свог живота преминуо, те тим се изгубила једна добра учитељска снага ове нахије.

Иза овога у школи прочитан је реферат на предавање Марка Вујачића о „славују“ од попа Јока Лекковића учинио — дато г. Вујачићу, да према својој предавању и реферату напише предавање за штампу.

Шеће овог, Марко Вукосавић, држао је предавање о „глаголима“ за IV раз. основне школе — дато на реферат г. Андрији Јовановићу, али да га што прије поврати Вукосавићу, да га спреми за штампу.

Даље је читан свој рад г. А. Јовићевић и то: „Задатак основне школе и сметње школског напретка“ Но пошто се продаја, да га и с наставком и на идућем скупу донесе, јер друштво је одобрило овај рад.

Четврта сједница биће у Дупило 22 априла — ће ће г. Мираш Улићеве држати предавање о гласу „в“ у I. разреду основ школе. Други чланови, да поднесу одабране теме за свој рад. Присутни.

паше Нури-паше и Шенк-ул-ислама Хајрул-ефендије, јер по наредби султана Мурата, без одобрења те комисије није се смио никакав важан посао предузети државни. У исто вријеме било је доказано, да се предузимало да са убиством Абдул-Азиса истријебе и све Књажеве Османова дома, ради чега је Махмут Един-паша позвао све на банкет у Килос Несбитије на узвишености Бебека. Но један између Књажева, Абдул-Амид као да је нешто предосјетио или му је неко доказао, те због тога ова замисао не буде остварена, јер по настојавању његовог ниједан није пошао на позив.

Наведени податци убиједили су Абдул-Амид да се успомена његова стрица нуждава у освети. Неки, непријатељи султана, између осталога додали су, да је главним циљем овога покрета било само то, да се једним ударцем сврше сви улетени у овај посао као и сам Мурат, а особито независни данашњем султану Митад-паша. Но овакве предпоставке неизгледају да су истините, јер се зна, да је Абдул-Амид вазда искрено волио својега стрица Азиса и кад се чуло за његову смрт, он је највише настојавао да се пронађе прави узрок смрти.

Но како било о томе — Абдул-Амид овога пута заузео се вруће да ово све извиди и испита. Он ријешити мимо обичаја да да опширни приступ томе суду и да буде савршено публично, и то да се врши суђење пред његовим очима. Око половине јунија султанов ађутант и један секретар јаве и позову да присуствују суду сви страни посланици да виде то ријешење.

Посланици страних држава ријеше да сами не присуствују суду, јер је неким

(Мехмед Али-паша Ризванбеговић). „Цариградски Гласник“ доноси:

Турски листови саопштили су смрт Мехмед Али-паше Ризванбеговића, дивизионог генерала, о чијем животу и мј доноси неколико врста.

Мехмед Али паша рођен је 1834. г. у Стоцу, где му је отац био један од највишењих људи. Ту је учио прва знања, а за тим помагао оцу у управљању имањем. Кад је 1862. г. долазио тамо муфетип чувени Цивад-паша, Мехмед Али, понесен жељом да што боље послужи своје суверену, ступи у војску као паредник. Са њим је ступио у војску и његов братић Тамил-беј, син Хафис паше, који је омаз постао поручник, а тико пото и Дутфи-паша Емин-нагић из Травника, који је данас дивизионон генерал у Солуну, док се први повратио на своје имење.

Мехмед Али паша и ако није учио више војне науке, тако се одликовао у војсци знањем до кога је сам дошао, и лично храброшћу, да је у служби напредовао нарочито од кад је на престо дошао Њ. П. В. Султан Абдул Хамид Хан П. Год. 1877. он је показао велику личну одважност, због чега је био награђен и рангом и орденом, а затим је премјештен у Једрене, где је за све вријеме баљења оставио најљепши глас Из Једрена био је премјештен прије неколико година у Ерзерум, где је као дивизионон генерал био све до смрти.

Поконик је у сваком погледу био одличан човек, служећи вјерно својој влади, и паштећи се да међу својима остави глас доброга човека.

Мехмед Али паша оставио је четири сина и три ћери.

Старији брат Мехмед Али-паше, Хафис паша, имао је ранг бејлер беја, а син му Аариф Хијмет беј, чувени турски pjesник, сад је предједник мехкемен истинафа на Адлији.

К овим подацима „Цариградског Гласника“ надоставити нам је, да је Мехмед Али-паша остао вазда прави Херцеговац, и као такав није заборавао своју отаџбину, него се наврћао, да је појети, где су га саотачастивници особито Срби у Мостару раширених рука допрекивали. И када је добио књигу „Петар II Петровић — Његош“, у којој се говори о његовом пок. оцу, и нама је писао ћирилицом писмо пуно топлих братских осјећања. Његовој души нека би Бог удјелио вјечно уживање!

(Обнављање храма св. Јована у Каменици). Из Скадра смо примили овај озив: Каменица је српско село, које се налази на Хумском блату, огранку скадарскога језера, између Арбанашких племена: Кошлица и Ка-трата. Има 30-40 година, од како је умро пок. поп Рието Димарић, Каменица је остала без свештеника. Врачци, Матагушки и Скадарски свештеник, до скоро су вршили потребитије хришћанске одредбе; али, ево 2-3 године, Каменица је сасвим напуштена и остављена без најпотребитијих хришћанских светиња. Услед овога се иницијативом г. Митра Вучинића образова одбор за обнављање њихове цркве и набављање свештеника, који ће их утврђивати у православу (има их и таквих, који се не знају крстити и који 10-12 година имају још нијесу крштени), да се очува овај још заостали остатак срп. прав. елемент, да не пође стазом сусједног му села Милица, који данас осим свога

жао било видјети где осуђују њиховог љубимца Митад-пашу, творца конституције, на ког су толико изгледали, као на човека који ће препородити турску царевину, због чега ријеше да изапљу само драгомана својих посланства.

Уређење суда било је колико необично, толико и живописно. Кућа велика која је била пред самим Илдром На средини те дворане стојао је велики сто, застрт зеленом свитом, а до њега други, мали, на ком је стајало Јеванђеље, Коран и Талмуд, на чему су се доцније свједоци заклињали. Судије су сједјели на златним столицама. Предједник је суди био Сурур-ефендија, предједник апелационог суда, а остали: Христифоридес ефенди, Усеин-беј, Емин-беј. Такор ефенди и Ади-Емин-ефенди. Главни надзор у цијелом суду водио је Латиф-беј. Једанајест осуђеника: Митад-паша, Нури-паша, Махмут-Един-паша, Мустафа-пеливан, Мустафа-Тезварли-пеливан, Хаџи-Амет-ага, Невид-беј. Али-беј, Саид беј и Иветин-беј, сједјели су према судији на претим од сламе столицама а дијелно их је од народа ред жандара и ниске градеде. Осим драгомана разних посланства, суду је присуствовало и још много другог свијета као и разних мјесних и страних дописника.

Прво засједање суда било је 15-ог продужило се од 11 у јутро, до сада саати у вече. Много је времена заузело читање кривичних акта. Што се тиче бившег султана Мурата, буде изјављено да се он не доводи на одговорност, због што је по-лудно. Фабри-беј бранио се од тужитеља, доказујући да је нашао већ султана убица кад је ушао код њега у собу, но одмах је

имена, (Милица, нема другог српског обилежја.

Према броју становништва и могућности, Скадрани су нас у овај мах јако помогли, што ћемо у идућем броју овога листа изнијети јавности. Али, дали ће се ова наша света и родољубива мисао испунити, да поново звонне звона више Хумског блата на обалу Сухога потока, стјоји до наше браће Срба и Српкиња на страни, како ће нас помоћи.

Пресједник одбора
Дјеловођа
Митар Вучинић.
за обнављање храма св. Јована
Јован Бероваћ.

(Руско-православна црква у Њу-Јорку.) Америкаски „Србин“ доноси: По извјештају подузимаца црква ће бити готова за службу Божију при концу маја мјесеца. Поговара се, да ће прва служба бити о Св. Тројици. — Црква се поља дава великољепни изглед, са њеним пет кубетима. Грађена је са скупљеним каменом гранитом до главних врата, а одовор са великољепним резбама из бијелог и црвеног камена. Црква је у ширину 50 нога у дужину 75; примите ће Богомољаца од прилике 1000 душа Црква се налази на 97 улици, међу 5-им и Madison Av. Прије него што стигнеш на 90-ој улици, великољепна црква ти падне одма у очи, која те подејећа на белокамену Москву. Ово је једина грађевина у Њу-Јорку византиског стила, која дава велики утисак пролазачима поред исте.

(Словенски клуб у Биограду.) „Српски Њижевени Гласник“ доноси:

Овијек дана било је објављено готово у свима биоградским новинама, да ће се у Биограду основати „Словенски клуб“ са сврхом, да ради на међусобном познавању и културној узамјености свих Словена. Наша журналистика и сва јавност предусрела је тај глас радосно и с много симпатије — најбољи доказ, да је покрет у том правцу био веома потребан и да су то осјећали сви. Ми тога ради, што је ствар врло значајна, и сматрамо да смо дужни проговорити о њој опширније.

Словенска узамјеност, идеја словенска, словенско братство, словенска свијест — то су гесла која се јављају као послиједица општег јевропског покрета крајем XVIII и почетком XIX столећа. У доба, кад су у Француској оснивали „културне разума“ и проглашавали „права човека“, кад су енглески филозофи обрађивали „природну хуманитетну етику“, а њемачки књижевници и филозофи проповиједали „хуманитетни идеал“ у доба кад је онако енергично избила у Јевропи идеја национализма — са свим је природно, што су у то доба и словенски народи почели тражити смисао своје историје и размишљати о својој судбини, о својој прошлости и будућности. На томе путу готово сви словенски народи дошли су до истог резултата: потреба зближења, заједнице. Само је ипак била велика разлика у побудама и формули те заједнице, што је просто зависило од прилика, у којима су се поједини словенски народи тада затекли.

У Чешкој је био опћоме препорођај Дробовски, творац славистике, отац словенске мисли у Чешкој, дубоко је осјећао нејакост свога народа, тако да није вјеровао у ускресење и самоспас. Скепса на једној страни награђена је вјером и надом на другој страни: Дробовски је вјеровао у Словенство и од њега је очекивао спа-

морао признати све и сувише да је баш он обезбуржао Азиса, јер му је одузео сабљу, која му је остала још од султана Селима.

Друго засједање било је идући дан и продужило се до 8 ура у вече. Ова сједница била је обиљежена ужасном епизодом, која је на све присутне учинила велики утисак. Из једнога заевељаја свиленог панијели су у суду оруђа са којима су убили Азиса као и хаљине у којима су га убили. Хаљине су биле све од крви поцрпеле.

За вријеме суђења заштитник два пеливана, који су подпуно признали цијељо убиство, старо се да докаже да су се они морали покорити — амри — муджбир —, који предаје смрти свакога који неиспуни власт началника Адвокат је говорно, да су за њих били амри — муджбир Махмут-Един паша и Нури-паша који су били у власти те су их на то и нагнали, а по муслманском закону они што изврши наредбу онога те га може приморат — није крив, него онај, који га је на то приморав, на основу чега, треба они да се ослободе.

Адвокати других криваца нијесу ни налазили ослонаца да их могу по закону заштићавати.

Махмут Един-паша одрекао је услугу заштитника и сам се старао врло енергично да докаже своју невиност. Исто тако сам се бранио и Митад-паша, доказујући да су сви скупљени докази противу њега ништави, жалећи се што му не дозволе да дођу у суд и друга лица, која је он доказивао и на која се он позивао, да ће та уста лица, која су у исту ствар улетена њега оправдати.

себе. Он је био чврст русофил; доцније је вјеровало и у аустрорусизам; удружена акција свих аустроруских Словена требала је да одржи и Чехе. Колар, ђак Добровскога и Хердеров у име хуманитетнога идеала прерођао је словенску узајамност — узајамност литерарну (он није тражио политичку цјелину словенску), од које је очекивао нов живот не само Чесима и Словенству већ и цијелој човјечанству. Колар је рјешавао проблем широк, свијетски. По њему развитак човјечанства зависи од просвјете; Словени су носиоци нових идеја, вјесници бољих дана. Словенска идеја и идеја национализма, коју је Колар акцентовао више, но што му је допуштао његов идеал хуманитетни, навела је Колара, да преко мјере идеалисте Словене у својој романтичној теорији.

У исто доба, око године 1830, јавља се словенска идеја и у Пољској — месијанство (Мицкијевић), и у Русији — славианофилство (Киријевић). И Мицкијевић и Киријевић, као и Колар, рјешавају свијетски проблем: „како да се дефинитивно уреди живот свих народа, човјечанства?“ Мицкијевић не зна за идеју хуманитета; срце, католичка религија и мач спојиће Словене и човјечанство; спасиоци свијета су удружени Пољак и Француз.

Киријевић, син рускога народа, народа, који се у то доба све више снажније, очекује нов живот човјечанства од словенске, православне цркве, која треба да споји исток и запад; спасилац људства је Рус — руски музичар.

Чех — Пољак — Рус: узајамност словенска у три различите формуле. То је базис, на којем се питање о узајамности словенској у главном и даље развијало у Чеха Пољака и Руса; па и данас, са нешто модификацијом, на њему стоји. Фантастична, охолна, навадна философија Мицкијевићева, на жалост, и дан данје је на штету пољског народу — она је у крви пољскога народа. Руско славианофилство јављало се у разним формама, али у главном остала је ствар све до данас иста; религијски момент, православље од пресудна је значаја. Католички словенски народи то најбоље осјећају и не рачунају на особите симпатије руске — осим нешто фаталиста Славика и оних Чеха, који мисле, да би прелазом у православље ријешили свој национални проблем.

Очигледно је дакле, да се идеја узајамности словенске у релативно најсавршенијој форми јавила у Чеха. Нарочито последије Колара Палауци и бесмртни Хавличек — творци народнога програма — много реалније формулишу идеју словенске узајамности. Ево Хавличекових ријечи: „Узалудна је идеја Коларова... Ја дакле нијесам порицао Словенству реалности, већ сам само доказивао, да реалност Словенства зависи од реалности појединих племена, а ријечи моје с поносом изречене „Ја сам Чех“, а не „Ја сам Словен“, не треба разумјети тако, као да сам се у то вријеме (г. 1846) стидио бити Словенином, већ у том смислу, да је Словенство тек идеал, којему прилазим, те дакле није могућно у практичном животу ослањати се на тај идеал, онако исто, као што онај, који штеди и жели да буде богат, не може да се хвали будућим богатством... Разумијем дакле панславизам, словенску узајамност и сједињење словенских народности... тако, да није потребно никакве једнакости ни у религији, ни у политици, ни у литератури... већ једино узајамна

помоћ у одбрани од заједничког непријатеља, и то дакле помоћ, каку допуштају околности“. Хавличек је у Русији налазио моралан ослонац против непријатеља; чак назива себе и панславистом, али је ипак тврдио: „Ако хоћемо да будемо добри Словени, морамо се најприје принудити за добро свога властитога племена“. Није тешко осјетити арелост и основаност реалничког мишљења Хавличековог, којег се да нас држе најозбиљнији чешки мислиоци.

Идеја словенске узајамности јављала се и у других словенских народа, али није имала великих практичних посљедица.

Покрет словенски посљедњих деценија као да се био утишао, али с тим, да се поново јави у новој форми, срећен и кристалисан Сада Словенство као да из даљине очекује нешто... нешто се слуги... повјетарац као да је већ ту... Да се не ближи доба, гдје треба да се ријешу прелијети Германства или Словенства у Јевропи?... Сви словенски народи почињу прикупљати своју снагу, свима се итечу тешки проблеми на решавање, данашњи словенски односи никога не задовољавају, тражи се нова свијетлост, нови путеви. И баш ти нови путеви као да се стичу: потреба словенске узајамности, зближења опет ускрсава. Рад око узајамног познавања бива све интензивнији; треба се само обавезити на словенску журналистику, литературу, рад појединих корпорација, па се о том увјерити. Траже се прецизније формуле, планови, програми. Тежи се за тим, да се односи (и политички) словенски једном учврсте, да се не колебају, као што је било до сада.

Нов рад за узајамност словенску, наравно у колико се већ може карактерисати, одликује се својом озбиљношћу и реалношћу. Као да је потпуно примљен свијет, који је још 1887 године давао чешки лист „Сас“: „Некаким излетом до главнога града побратимскога народа банкетима, пригодним здравницама о словенском братству, новинарским нарицањем што опадају словенске симпатије, доктринарским чланцима о грчко словенском истоку, о православљу и католицизму и т. д. — ништа се не доспијева. Крајње је вријеме да престану декламације и да настане напоран рад“. А напоран рад заиста је потребан. Тешка питања: руско-пољско, малоруско, чешко-пољско, чешко-словачко, српско бугарско, српско-хрватско и т. д. не могу се ријешити без озбиљна, дубока рада.

Да би се тај озбиљан рад на словенској узајамности стално одржавао, да би тај рад био срећен, систематизован — за ту сврху словенски народи посљедњих година установљавају нарочите „Словенске клубове“.

Такав „Словенски клуб“, ето, оснива се и у Биограду. Задања његова јасна је из овога, што смо до сада рекли. Ми само мислимо, да је тај „Словенски клуб“ нама данас потребнији но канда ма којем другом словенском народу: нигдје се тако мало, тако несистематски није водило рачуна о општим словенским питањима, о словенском животу, о словенској узајамности — као код нас. Ми више знамо о француским декадентима но о пророку Достојејевском... Али не тако далеко: ми не познајемо нашу сусједну браћу Бугаре и Хрвате! Није то песимистичко гледиште, то је факт.

„Словенски клуб“ даће нам прилике, да научимо словенске језике, увешће нас

Ред дође и на Митад-пашу. Он се цијело вријеме држао гордо упуриши свој поглед на судије. По који пут погледао би и на публику и прелетио би му саркастички осмјех преко усана. Иза неке његове преширке са судијама. — судије се удаље и пошље мало времена изађу и изреку и над њим смртну осуду. Саслушавши пресуду, Митад изговори са неком иронијом: „Ваш лијепо и правилно; они не чине никакве разлике између мене, пеливана и евиуха.“ Пошто сједне при макне му се његов адвокат и рече му: „Шта ћемо Хазретлери паша! ми смо се дужни покравати закону.“ „Да ли сте ви увјерени — одговори му Митад — да мене осуђује закон на смрт?“ За овим мало поћути на опет настави: „Занста сам баш задовољан, јер је боље не живјети, него живјети у оваквом свијету.“

Суд је сувше хитно вршио осуду и није по закону, јер осим Фабри-беја, који је лично учествовао у убиству, за друге није тачно доказано. Суд је неправично поступио особито према Митад-паше, јер му није дозволио да позове у суд своје, упулетене у ту ствар, свиједоке, који би доказали његову невиност, по његовим ријечима, јер по закону морали су и они предстати суду.

Благодарећи оваквој неумјештини судија, Митад-паша почне законито да сам оптужује своје судије, због чега изазове саучешће према себи цијелога дипломатског тијела у Цариграду, као и народа.

Из цијелог овог суда јасно се могло дознати само то, да је Абдул-Азиз убит, а да ли је, или не, то извршено по сагласности комисије од пет министара — то је опет

у литературе словенских народа, широј публици даће преводу корисних и поучних словенских дјела, поучавање нас предавањима о словенском животу, часописом својим извјештаваће нас стално о свестраним покретима словенских народа...

На тај начин приватан рад „Словенскога клуба“ подуњаваће и један велики недостатак у нашем официјалном државном раду. Наше и најбоље владе нијесу много водиле рачуна о културном, па према том ни о политичком значају узајамности словенске. Ми их за то ишак донекле правдамо: оне нијесу могле све, јер су имале пуне руке посла на другој страни. Али тамо, гдје не може да доспједе држава, треба да раде позвани појединци. Добра и паметна влада увијек би потпомагала добро и корисно приватно предузеће. Али, на жалост, тога нама баш највише недостаје — приватна предузећа, приватна рада. „Словенски клуб“, ако само српски свијет схвати његов значај и озбиљно га потпомогне, донијеће нам огромну корист, већ самим тим, што ће нам помоћи, да добро упознамо културну словенску браћу, од које се најбоље можемо научити методама културнога рада, чија је важност неоспорна. Ми с дубоким увјерењем тврдимо, да нам данас боље поуке може дати на примјер чешки народ, но ма који други народ јевропски. Дубок, промишљен, неуморан културни рад створио је од негдашњих ослабјелих, изнемоглих Чеха данашње — силне Чехе. Они данас пркосе мору њемачком. Физичка снага ту занста не рјешава — Чеси су малобројни; још мање рјешавају владе — владе су њемачке. Народна свијест, бодар народни дух — то је моћ! Културни приватни рад, саморадња подигла је Чехе. Од културне најезде непријатељске не брани се пушком ни јатаганом. Времена су се измијенила: наши дједови залагали су тијело, ми морамо залагати дух. Славни Чех Хавличек рекао је: „Некада су људи умирали за част и благостање свога народа; ми међутим из истих узрока хоћемо да живимо и да радимо“. Достојејски у свом роману „Браћа Карамазови“ преклиње руску омладину, да се окане једном одушевљења умирати за народ, већ да посвети неколико година свога младога живота науци, тешким и напорним студијама и културном раду. Наравно, то није лако. Лакше је умријети, но живјети и борити се. Јунаштво тијела је велико, јунаштво духа је веће.

Надамо се, да ће српски народ свесрдно и озбиљно потпомагати рад „Словенскога клуба“, као што је одушевљено поздравно глас о његовој установи.

НАРОДНО ЗДРАВЉЕ.

ТУРБЕКУЛОЗА КАО НАРОДНА БОЛЕСТ И БОРБА С ЊОМЕ.

написао Д-р Ђуноф

с допунама превео с њемачког Д-р. Кујачић

(Наставак)

Санаторија је подигнута и отворена 1859 и од то се доба становништво у Герберсдорфу више него удвостручило. У Фалкенштајну умрло је од јектике прије него него што је отворена санаторија

1856—1858 — 17,0% 1859—1861 — 7,7%
1862—1864 — 22,6% 1871—1873 — 21,0%
1865—1867 — 14,0% 1874—1876 — 33,3%
1868—1870 — 16,7%

остало у главном тајна, те се на основу свега могу изјавити претпоставке само.

Индиски процес учинио је и на страни велики утицај. Нови енглески посланик Лорд-Деферин добије налог од своје владе да се постара код султана, да се у неколико ублажи пресуда изречена над неким, а особито над Митад-пашом. У исто вријеме, по молби Лорда-Грениџа тадашњи турски посланик из Лондона — Муеурус паша, послао је телеграф првоме цареву султановом ађутанту, обраћајући се на милосрђе падишаха, моледи га за милот према осуђеницима.

Султан Абдул-Амиду ово буде врло тешко и непријатно, јер први послови које је он имао са новим послаником тицали су се онога што је султану било сасвим неповољно. Инглески посланик старао се да за ову ствар придобије и остале јевропске дипломате за то им и предложи да заједнички пораде на томе, но, дипломати се према томе врло хладно однесу, а особито Аустриски посланик Калчек, који је у то вријеме настојавао код турске да склопи конвенцију о сједињењу жељезница турских с аустрискима.

За то вријеме касациони суд претресао је под непосредним надзором султановим, жалбе осуђеника. Тај посао тако је одузимао вријеме султану, да су све остале радње застале. Читалу недјељу дана султан се занимао с турским законима; сваки је дан окупљао око себе улеме, од којих је тражио да му наведу прави закључак закона. Улеме са своје стране налазиле су се у врло критичном положају; све су окулшали и двоумљено говорили, једино су се опирали на формулу турског закона

Пошто је отворена санаторија.
1877—1879 — 17,0% 1880—1882 — 5,0%
1880—1882 — 14,6% 1889—1891 — 13,0%
1883—1885 — 6,0% 1892—1894 — 15,0%

У санаторијама живе болесници тако рећи и дању и ноћу у чистом слободном ваздуху. Дању они леже на дугачким уде-ним столицама с наслоном, петаци се или чине вједбама, ради бољег и дубљег дисања. Чудновато је, како се често пута јектичави брзо навикну на тако трајно ваздушно лијечење. Разне клинске промјене, студен, киша па и вјетар, ако није сувише јак, ријетко ће сметити, да већи дио болесника не остане у својим наслончама на отвореним балконима. Многобројне лекарске пробе и посматрања тачно су доказали, да промјене у времену па јектичавог, који су се већ навикли, немају никаквога готово утицаја, тако да се ваздушно лијечење може слободно вршити у свако доба године и кад је вјетар и кад је киша, суице или друго. Ако је баш студено, онда се болесници огрну у топле нунене или кожане покриваче. Др. Амдборг, управитељ *Томзо-Азем Санаторије*у Норвешкој говори, да његови јектичави болесници проводе од 5—9 сати у својим наслончама (Lie gekur) на отвореном пољу чак и онда, кад је t° око 20° С испод нуле. И чак не обзирући се на таку студен они се већином веома добро и баш лијепо осјећају у таким санаторијама под утицајем такоста начина лијечења. Ту су они тако весели, да никако не би рекао, да су то болесници, него некакво веома весело и задовољно друштво. Већи дио болесника се мање-више брзо опоравља, што да како, храбри и оживљана цијело друштво дотичнога завода.

Ред у санаторијама. Нисако се не треба бојати строгих правила и реда, који влада у свим безусловно санаторијама. То је веома потребно, да би се ради животнога интереса самих болесника увело у санаторије тачно и научно извршавање свију хигијенских правила. Лекар и чиновници готово се без изузетка једнако старају, да одговоре своје позиву и да што боље задовоље хигијенске потребе. Ако добро болесника или његове околине узактјева, то се лекару мора дозволити без поговора, да се испуњавају најтачније све његове наредбе, које он у име хигијене издаје.

Санаторија за јектичаве мора бити поред лековитоста још и добра школа. Науку, коју болесници тамо од лекара науче, носе кући како какву најдрагоцијенију залогу. А како и не би, кад они у санаторији науче, како ће упућивати друге, да се, као и сами, чувају од заразе, од студени, да поступају тако, како од своје добивене снаге не би ништа изгубили, него наспрот брижљиво придобили.

Одношај јектичавих према својем лекару. Лекар, који лијечи јектичаве, било у санаторији, било код куће, мора бити прије свега искрени пријатељ болесника, који ће се потпуно њему предати и повјерити. У свим одношајима и приликама као што је и пр. брак, порођај и др. треба да се туберкулозно чељаде потпуно повјери својем лекару. Много се домаће несреће може отклонити, ако се навријеме потражи и послуга умјешти лекарски савет.

У санаторијама се мора највише пажње поклонити на добру и богату рану. Главни оброци, као што су ручак и вечера, морају се вада чинити у пространим и свијетлим собама; међутим се споредни, као предручак, ужина, чај и др. могу уз-

Таавир, која је давала султану највиши простир власти од затвора простог, до бацања кривце под гомилу, но султан се никако није могао задовољити тим веру-ганем улема, због чега сазва у Илдиџа велики диван (сајет) од 24-ри тадашња и бивша министра. Гласови се у дивану подијеле; 10. од највиших сановника, неулазећи у разматрање ствари, изразе се да султан ублажи казну кривцима; остали 14 били су да се кривци казне смрћу, но чим су дали свој глас неки од њих наово изјаве да пристају уз мањину, те опет више гласова буде да се казна ублажи. И улеме са своје стране признаду да је главни кривац у убиству сам султан Мурат, који је о томе шуровао са султаном Валидом.

Нови докуменат учини крај колебању, јер у сајет буде достављено писмо Махмут-Един-паше и Нури-паше, у ком су изјавили да је убиство извршено по наредби султана Мурата и тада цио свијет изјави да је против смртне казне. Султан тада замијени смртну казну са вјешитим прогонством, у Таиф, северно од Меке.

Јула 18-ог 1881 год. сви преступници буду оправљени на султанском јакту Изадуну у Таиф, гдје буду предати под надзор мекеког шерифа.

По свој прилици влада се бојала манифестација тога дана, јер је војска свуд била ушараћена.

Године 1883 сви осуђеници умру у Таифу, и то сви у један дан. Говорило се много да су били отровани.

Ето таква је била ова мрачна драма, која је била скопчана с потоњим данима живота Абдул-Азисова.

мати и на балконама. Многи болесници да би се прије и боље поправили, пију осим обичних оброка још неку извјестну количину доброга и свјежега млијека.

Јектичави се болесници најприје свестрано прегледају кад уђу у завод, па се после редовно прегледају сваке недеље или сваке петнајест дана. У свијем санаторијама држи сваки дан предавање или главни доктор или који из његових помоћника (асистената). Осим тога сваки болесник има право, ако би му потреба дошла, да у свако доба цита лекара за савјет. Тешко боне доктор прегледа сваки дан два пута у њиховим собама. Водолечење је удешено у најбољем, често подземном, боју главнога адања или, ако не ту, а оно у ком другом, нарочито зато подигнутом споредном адању. Апотека, лабораторија и собе за преглед грлих болести састављају веома важни дио свију санаторија.

Да би се благом, које санаторије пружају могли користити не само богати и imuћни него и сиромашнији стадежи, подигнуто је у новјие вријеме благодарећи заузимању многих енергичних љекара, власти, великих кнежева и других добротвора људских, веома много тако званих народних санаторија за јектичаве.

Како су народне санаторије? Како се влада њемачки-радиички савез за осигуравање у борби с јектиком?

Народна санаторија ни у чем се не разликује од оних, што смо мало прије споменили. Народним се зову оне санаторије, у које улазе болесници из сиромашнијих народних слојева, а за које плаћа њемачко радиичко друштво за осигуравање живота.

Чувано социјално-политичко законодавство Цара Вилхелма I-га, које је највишим рескриптом од 17. новембра 1881. године утврђено и у јавни живот пуштено, било је од неопходне помоћи. Оно је одједном дало тако обилна срества, којим се тада још нико није могао надати. И што је веома важно сва је та изобилна помоћ била пружена баш оним јектичавцима, који се у својој несрећи нијесу били у стању никакне помоћи. На основу новог инвалидскога закона за осигуравање живота од 1. јануара 1900. године осигурано је против раних унутрашњих болести око 13.5 милиона људи свију становника. Како ових 13.5 милиона има око 20 милиона ближих и сродника, то налази да се тим благотворним законом помаже око 33 милиона њемачких становника.

Према 18-ој тачки истога закона свако удружење за осигуравање у држави може, ако би дошло од потребе, дати садржање у ком хоће заводу за лијечење свакоме оном, који није способен усљед болести да заради своју обичну надницу. У нашем случају то ће рећи, чим се нађе један од осигураваних, да је од јектике толико оболло, да не може више да ради, друштво за осигуравање може да га намјести на хигијено-дијетско лијечење у једној из народних санаторија. У посљедњим годинама је тако таквих случајева веома много и статистика нам доказује, да су веома многи јектичавци из радиичког стадежа потпуно оздравили и тим опет постали способни за даљи рад. Што би прије лекари шилтали болесне раднике у санаторије, тим би, разумије се, успјех био бољи, опширнији и много кориснији.

Охрабрани таким успјехом и коришћу, која индиректно из њега излази ријешено је велики број раних друштва за осигуравање живота, да подиже о свом сопственом трошку разне народне санаторије. Осим тога су се основала и установила разна друштва у држави, која су се специјално ва то узвела, да подижу и уређују свуд по држави народне санаторије, у које ће се већном примати осигурани јектичавци, за које плаћа дотично осигуравајуће друштво по 3 марке дневно. Нешто што се већ граде, а нешто што се у пројекту налазе, т. ј. што се мисли у брзо радити, елем у њемачкој ће за кратко вријеме бити толико санаторија, да ће се у њих моћи годишње примити од 20—25 хиљада сиромашних јектичавца, који ће се моћи по 3 мјесеца лијечити.

(Наставиће се.)

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ

Цетиње, 14 марта.

(Личне вијести.) Г. Евген Поповић, наш генерални консул у Риму, отпутовао је на своје мјесто.

РАЗНЕ БИЉЕШКЕ.

(Земљотрес у Шемахи.) Ужасан земљотрес, који скоро подсећа на помпејске дане, од 1—3 фебруара уништио је напредни град Шемаху у југо-источном Кавкасу. У почетку се није могао начинити јасан појам о величини и обиму те несреће и тек сад, послје три недеље, стижу у Јевропу исцрпни извјештаји. Овај град по-

дигнут на земљишту, које је богато нафтом али у већи с тиме и необично вулканско, у губернији Баку, у пркос тешким напа-дима дивљачких планинских становника, у пркос честом дјелимичном разорењу од земљотреса, бјеше се у току прошлог сто-љења развио до навјесне величине и на претка, имао је око 32.000 становника. Становништво се састјало већим дјелом из Татара, преко 17.000, онда 3500 Јермена и најзад 963 Руса. Татари су живјели у доњим опаснијим дјеловима града, док су хришћани имали узвишени дио, гдје су се налазиле и државне зграде. Шемаха је била губерниски град али усљед страшног земљотреса у години 1859 управа губер-ниска брде премјештена у Баку.

Још онда је један чувени геолог из-рекао свој суд, да се Шемаха као град у опште не може одржати. Но нико се није освртао на опомену овог научника.

Тако ни земљотрес од 1872, коме је пало на жртву много људских живота, није могао ништа да измјени. Уске, кри-вудавае улице и улице, грубо скрпљене камене куће, збијене једна уз другу, над њима наптрчале цамије, амаи, базари, то је била слика татарскога града Шемахе. Сад је пак страшни суд од 1 фебруара начинио за свагда преокрет; 500 породица са остацима своје разорене имаовине већ се је одселило — побјегло од мјеста нај-ужасније пренасти, гдје је за неколико минута сахрањено под развалинама од 4.379 домова преко 2.000 људских живота, гдје су 2.561 породици отргнути један или више чланова и свакако цјелокупно имање.

Већ у 8 часова из јутра, 1 фебруара, како причају очевидци, осјетио се потрес, коме се међу тим није поклањала даља пажња, пошто се то дешава сваке зиме. У 1 час и 50 минута сљедовао је сасвим изненада главни удар: потмула, подземна грмљавна од сјеверозападних бријегова, по том пет врло јаких и хоризонталних удара брзо један за другим са истовременим таласастим покретом земљишта у вертикал-ном правцу.

Земљотрес је изненадио Шемаху на татарску недељу — наш петак Дванајест амаи били су препуни женама и дјецом, јер су по обреду морали уступити мјесто мушкарцима, да би они по свом обичају узели вечерњи авдес. Мушки су били већим дјелом на пазару или у цамијама. Најзад затрми под земљом тугњава, која је наговје-штавала несрећу! Народ појури на улице! Али се већ све љуља и пуца, већ пада камење с кровова, већ се нијају дуварови. Они који су бјежали, једва су се држали на ногама — падали су при сваком кораку. Тешке, вихором пошене масе прашине, падају на очи као густ вео. Ништа се више не види, али се чује заглушава ломњава града, који се руши. Али тек што се почела слишавати ломњава и лупа, подиже се из прахом увијених развалина један једини, отегнути, ужасни крик, па расте и испуњава помрачени град! Све што се може још кретати, у дивљем бјегству јури из срушенога града! Колебање још траје, наступају све нови удари. Ко зна шта ће још доћи!

Тек постепено почињу здрави враћати се у град, чдје су се развалине за то ври-јеме од преврнутих мангала на свима кра-јевима потпадале. Ту су им изашле пред очи ужасне слике! Гомила нагих жена згњечених у масу међу стубовима од ка-пије једнога амаи! На пазару један трго-вац до половине тијела затрпан а одје-ћу му већ бјеше ухватио пламен, кад му на његово запомагање притиче помоћ! Из амаи се готово ни једна женска није спасла; оно неколико њих, којима бјеше пошло за руком да изјуре на улицу, ле-жало је убијено камењем, које је падало с кућа. Једног трговца, који се очевидно био вратио да узме свој новац бјеше удес задесло у вратима. Нашли су га мртвог са аавезљајем папирних рубаља у руци.

Са ископавањима могло се почети тек сјутра дан, и то у најмањој мјери, јер се земљиште још колебало а нити је било довољно руку, нити ашова, будуга и полуга. Један отац, чију кћер баш бјеху живу извукли из развалина, пун радости јурне и вагради је — у истом тренутку одломи се један комад зида и убије обоје. У по-четку буду испод рупевина ископани мно-гбројни живи, до 6 фебр. 341. Да је само било довољно помоћи, извјесно би се могло још више спасти.

Једну шестогодишњу дјевојчицу иско-пали су тек девети дан, она је тога дана пред вече дошла к себи, затражила воде и — остала у животу. Кад је четвртог дана стигао саперски батаљон и предузета систематска ископавања било је већ доцкан. Једна жена буде још жива извучена испод развалина једнога амаи. Шест дана је она лежала у гробници с другима који су били мртви. Она је причала чудновате ствари, блажено се при том смјешети. Било је вели, тако лијепо тамо спавати, па је онда дошао један човек, донио вој и пријатељима јој давне воде чудесних јабука и т. д. Послје 10 минута била је мртва.

Дирљиве слике потреса су радењке при ископавању. Један учитељ са својих дванајест ученика у школи убијен сруше-ном таванцом: једна мати са четворо ма-лишана, које покупила око себе као квочка пилиће, кад су у опасности; па онда људи, које је смрт сустигла при вршењу свако-дневних потребних обичаја, тако једна ж. на коју је смрт снашла при чешљању, рука је чврсто држала чешаљ била је испру-жена, а тијело од камених маса готово са свим испуштено. Многе жене и дјеца нашле су смрт у двијема цамијама гдје се бјеху окупали да по свом обичају оплачу два покојника.

Ужасна је била судба преосталих, онакжених, тако рећи без икакве љекарске помоћи, гладни, озебли, збуњени до дудила, у дубокој жалости за својим милима, сво-јим добром, својим имањем! Нијад се је побринуло за храну и кровиште, али је то дуго трајало! Недељу дана после овог догађаја, тукли су се људи и жене око коре хлеба.

Али је сад већ приспјела обилата помоћ. Цар је већ до сад неколико пута послао веће суме, посљедњи пут око пола милиона динара. Чланови царског дома послали су такође новаца, исто тако — и ако послје дугог затезања — нафтакрезуси, становништво, богати Татари, из цијеле Јевропе.

Штета се цијени на 15 милиона, 4379 домова срањено је за земљом. Поги-нуло је преко 2000 Татара и 32 Јерменина.

Телеграми Бечког „Кор. Бира“.

ПЕТРОГРАД, 10 марта. — „Рус-ки Ивалид“ доноси, да је по наредби војеног команданта варшавског адју-танта главног штаба пуковник Грим затворен у Варшави за злочинство противу државе.

БЕРЛИН, 10 марта. — Билон је отпутовао у Италију на допуст.

СОФИЈА, 11 марта. — По ука-зу Књажеву у Кабинету остаје Да-нев пресједник и иностраних дјела, Сарафов финанси, Лудеканов уну-трашњих дјела, Радев правосуђа, Па-приков рата, Христо Тодоров наста-ве, Абрашев трговине и земљорадње, Константинов грађевина, сви цанко-висти.

РИМ, 11 марта. — Принети је отпутовао у Милан.

МЛЕЦИ, 11 марта. — Вилон је овдје стигао.

ПАРИЗ, 12 марта. — Камара и сенат примили су једнодушно најжи-вљим одобравањем кредит од 500.000 за пут Лубетов у Русију. Делкасе је споменуо писмо Цара Николе, ко-јим га позивље да се лично увјери о једнодушним осјећајима рускога на-рода прома Француској и растећу снагу јединства руско-француског. Бурно аплаудирање.

БИОГРАД, 12 марта. — Сенат је одклонио пројект удружења, који је скупштина примила. Влада је повукла пројект.

ЦАРИГРАД, 13 марта. — Пре-ставници Аустро-Угарске и Русије у Софији учинили су озбиљне кора-ке код бугарске владе односно маке-донског комитета. Влада бугарска је изјавила да није никад симпатизи-рала са дјеловањем комитета маке-донског. У случају побуне у Маке-доније да ће узети мјере најенерги-чније које ће моћи стати на пут образовању чета у Бугарској и пре-ласку им у Македонију.

СОФИЈА, 13 марта. — Данев је отпутовао у Петроград.

РИМ, 14 марта. — Сенатор Ба-ленцано наименован је за министра грађевина.

— Принети ће се сјутра саста-ти са Вилоним у Млецима.

СОФИЈА, 14 марта. — По ли-стовима Књаз ће на позив Царев присуствовати руским маневрама у Августу. Уфициозни лист „Булга-рија“ дементира категорички да су прешле револуционарне чете у Тур-ску, и обраћа најжу заинтересира-них сила на потребу, да се побољша стање Христјана у Турској које само пријети миру у Турској.

Англо-бурски рат.

ЛОНДОН, 11 марта. — „Рајтер“ доноси да су у Преторију стигли чланови транзвалске владе Шалк-бургер, Раиц, Лукас Мајер, Кроч и Вандервалц из Миделбурга особитим новом под заставом парламентарара.

ЛОНДОН, 12 марта. — У доњој кући Бродрик је саопштио, да је Киченер са одобрењем владе дао Шалкбургеру јамство слободног по-вратка да се споразумије са Стеји-ном о могућности предлога мира.

КАПЕТОВИ, 14 марта. — Се-сил Радес умро

ЛОНДОН, 14 марта. — Висе кол на пошло је 23/3 против Де-лареја Колоне Кекевиха и Валтер Киченера отеле су пет топова и мно-го стоке и заробили 135 Бура.

Приватне Објаве.

Част ми је доставити поштова-ном грађанству Вароши Цетиња, да од данас израђујем сваковрсно мо-биле. Може се наручити израде мат или политирание, као и разне грађе-вине столарске, по најумјеренијим цијенама и са гаранцијом.

С поштовањем

Драг. С. Павловић.

Р. 37

Бр. 18

2—3

ЧАЧКАЛИЦЕ ЗА ЗУБЕ

разних врста, за 100 свежања (око 10.000 комада) од 36 нов-чића па напријед.

ПЕЧУРКЕ ЗА ЈЕЛО, прве врсте, килограм од 90 новчића до фиор 1.30.

Vekoslav Šesek

Sodražica, Kranjska (Austrija)

Шиле се жељезницом и поштом.

Р. 43

Бр. 19

2—3

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

Приликом смрти нашега јединца сина, односно брата и синовца

Милована,

који се у цвијету младости, у 8 војој години на незаборавну нашу жа-лост 9. овог мјесеца после двомје-сечнога боловања пресели у вјечност, — најављујемо најјердичнију благо-дарност свијема, који у вријеме бо-лести предрагога нам покојника по-сјећиваше, као и свијема онцијема, који похиташе, да, ма којим путем, у пре-голомој жалости у неколико ублаже-расплакана и упивијена наша срца за непрежаљеним губитком.

Најурдија, вјечита и незаборавна хвала Његовом Високопреосвештен-ству господину Митрополиту Митро-фану Бану на телеграфском саучељу и Архиепископском поучењу, да неза-боравну жалост хришћански спосимо.

Срдчако захваљамо: г. г. дру Ва-цу на усрдном заузимању при лије-чењу; свештеницима: надзиратељу Ср-дану Поповићу и Филипу Пешивићу; учитељима: Лазару Јов новићу, Чобе-љићу и Николу Стојковићу, који са љацима спровод увеличаше и незабо-рављенога нам покојника до вјечне куће пошратише; грађанима вароши Данаљова Града; браћи Калуђерови-ћима; свијема пријатељима и племе-ницима, као и онцијема, који из Це-тиња, Подгорице, Ријеса и Андрије-вице телеграфски учествоваше.

Опет свијема и свакоме најјердич-нија хвала.

Ожалосћени:

Отац: Нико Токов; мати: Фамија; сестре: Драге удата Ђуровић; Јана удата Калуђеровић; Мара; Јелка; Ружа и Љубица и остала родбина Велашевићи.

Р. 70

Бр. 21

1—1